

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyiminin Kazandırdığı Meslekî Yeterliklere İlişkin Algıları

Perceptions of Student Teachers' Professional Competences Acquired through School Experience

Ali Osman Alakuş
Dicle Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, farklı üniversitelerin Eğitim Fakültelerindeki Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde okumakta olan öğretmen adaylarının, uygulama yaptıkları okullara göre, Okul Deneyimi uygulamasının kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin algılarının nasıl olduğunu belirlemektir. Bu çalışma için gerekli olan veriler 22 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçekle toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini farklı üniversitelerde okuyan 276 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde ortalama, varyans analizi ve Sheffé Testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, İlköğretim Okulları ile Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde uygulamalara katılan öğretmen adaylarının ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul deneyimi, aday öğretmen, yeterlik, güzel sanatlar.

Abstract

School experience (practicum) in schools is the central component of initial teacher education and training both in our country and many other countries. The purpose of the study is to determine the perceptions of student teachers in the Education Faculty, Department of Fine Arts of the universities regarding the competences included in the school experience by the practice schools. The data for this study was obtained from an inventory including 22 items and developed using Likert-type scales. The population of this study is 276 students studying in different universities. Means, variance analysis, and the scheffé test were used to analyze the data. The findings reveal that there are significant differences between the *averages* of student teachers in the Primary Schools and Anatolian Fine Arts High Schools.

Keywords: School experience, student teacher, competence, art education.

Giriş

Eğitimin niteliğini etkileyen pek çok faktör arasında öğretmen kuşkusuz en önemli bir konumdur. Büyükkaragöz (1985, 30)'ün de belirttiği gibi, bir ülkenin kalkınması, o ülke halkının eğitim ve öğretimden geçme oranının artırılması ve kaliteli öğretmen yetiştirilmesi ile doğru orantılıdır.

“Öğretmen yetiştirme” olgusu öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, bir stajyerlik dönemi ve bu dönemdeki izleme ve değerlendirme çalışmaları ile hizmet içi eğitim gibi alt birimleri bulunan çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir konudur (Oğuzkan, 1983, 595).

Bu bakımdan öğretmen adayının gelecekte üstleneceği öğretmenlik rolüne hazırlanması için en önemli zeminin öğretmenlik uygulaması süreci olduğu söylenebilir.

Okullarda öğretmeyi öğrenmeye ilişkin deneyim edindirme olgusu, öğretmen yetiştirme programlarının temel bir ögesidir. Düzenli ve planlı hizmet öncesi ve hizmet içi uygulamalar sayesinde, öğretmenler mesleki bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirebilir ve olgunlaştırabilirler. Bu ise teori ile uygulamanın bütünleşmesini gerekli kılar.

Eğitimde uygulama çalışmalarının öğretmen adaylarına birçok yönden katkısının olduğunu belirten Alkan (1987, 10), şöyle bir sınıflama yapmaktadır: 1. Kuramı uygulama için olanak sağlama. 2. Çalışmalarını yönetmek amacıyla öğrenciye ihtiyaçlarını ve eksikliklerini görmesine yardım etme. 3. Gerçek öğretme-öğrenme durumunu yönetirken öğrenci ile çalışma

Dr. Ali Osman Alakuş, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi A.B.D. e-posta: aliosman@dicle.edu.tr

olanağı sağlama ve etkin bir işlevsellik yeteneği geliştirme.

Öğretmenlik uygulamasının önemli bir ögesi olan gözlem, eğitim bilimleri alanında oldukça önemsenen bir tekniktir. Eğitim bilimleri alanında oldukça önemsenen gözlem tekniği ile öğretim ve rehberlik etkinliklerine daha kapsamlı olarak ulaşmak mümkündür. Selçuk (2001)'a göre de öğrencileri ve öğretmenleri çok yönlü tanıyabilmek, büyük ölçüde sürekli ve sistemli gözlemlere dayalı yönelmelerin yapılmasına bağlıdır.

Nitelikli öğretmen yetiştirmek amacıyla bazı ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de hizmet öncesi öğretmen eğitimi yeniden ele alınmıştır. 1994 ve 1997 yılları arasında yürütülen YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde yerli yabancı alan uzmanları ve Eğitim Fakülteleri öğretim elemanlarının katılımlarıyla ortak çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Özel öğretim yöntemleri, okullarda uygulama çalışmaları ve okul yönetimi konularında kaynak öğretim materyalleri hazırlanarak pilot okullarda uygulamalar yapılmıştır (Kırışoğlu & Strokrocki, 1997).

1998-1999 öğretim yılından itibaren hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında kuram ve uygulamada birliği sağlama amacıyla yeni çalışmalar başlatılmıştır. Akreditasyon adı verilen bu çalışmaların en önemli özelliklerinden biri, hizmet öncesinde uygulama çalışmalarına daha fazla önem verilmesidir. Uygulamaya dönük olarak daha önce sadece "öğretmenlik uygulaması" adı altında yürütülen çalışmalara "Okul Deneyimi" uygulaması da eklenmiştir. Böylece hizmet öncesinde öğretmen adayının okullarda daha fazla zaman geçirmesi ve okulu, mesleği, öğrencileri vb. konularda daha fazla bilgi ve beceri sahibi olmaları sağlanmaktadır. 1999 yılı itibarıyla sayıları 50'nin üzerine çıkan Eğitim Fakültelerinde gerçekleştirilen standartlar ve akreditasyon proje çalışmalarının amacı, her çocuğun nitelikli bir öğretmen tarafından yetiştirilmesini sağlama olarak belirlenmiştir (Brittingham ve diğerleri, 1999). 1998-1999 öğretim yılından itibaren başlatılan öğretmen yetiştirme reformunun üç önemli özelliği olduğu belirtilmektedir (Özdemir, 1998, 59). Bunlar; (1) ilköğretim öğretmenliğine önem vererek yeterli sayıya ulaşmak, (2) ortaöğretim öğretmenliğini yüksek lisans

düzeyine yükseltmek ve (3) eğitim yönetimini öğretmenlikten ayırmaktır.

Yeniden yapılanma projesi çerçevesinde Eğitim Fakültelerinin programlarının hem "kuramsal" hem de "uygulama" boyutları değiştirilmiştir. Kuramsal boyutta "Öğretmenlik Meslek Bilgisi" derslerinde yapılan en önemli değişikliklerden biri; Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Yönetimi gibi bazı derslerin programdan çıkarılması ve Sınıf Yönetimi (2-2), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (2-2) gibi yeni derslerin eklenmesidir. Yine bu bağlamda daha önce haftada üçer saat olan "Genel Öğretim Yöntemleri" dersi ile "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme" derslerinin içerikleri birleştirilerek "Öğretimde Planlama ve Değerlendirme" adı altında haftada beş saat (3-2) olarak verilmeye başlanmıştır. Haftada dört saat olan "Eğitim Psikolojisi" dersi ise "Gelişim ve Öğrenme" adı altında haftada üç saat olarak verilmeye başlanmıştır. Özel Öğretim Yöntemleri dersi ise yeni uygulamada iki dönem halinde haftada dört saat (2-2) olarak düzenlenmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi, Eğitim Fakültelerinin programlarının uygulama ağırlıklı olarak düzenlendiği görülmektedir. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin alan derslerinde de hem "kuramsal" hem de "uygulama" boyutunda değişikliklere gidilmiştir. Bu programların uygulama boyutuna; öğretmen adaylarına, okul ortamını ve mesleklerini daha iyi tanımalarını sağlamak ve bu konudaki yeterliklerini arttırmak amacıyla hizmet öncesi öğretmen eğitimi programlarının önemli bir parçası olan "Okul Deneyimi" uygulaması eklenmiştir.

Okul Deneyiminin amacı, Sands, Özçelik ve Gardner, 1996, 2) tarafından şöyle belirtilmektedir: 1. Öğretmen adaylarında, eğitim gördükleri düzeyde öğretmenlik ve değerlendirme yapmak için gereken mesleki yeterlik oluşturma. 2- Öğrencilerin yaş, yetenek, özel ihtiyaç ve geçmiş birikimlerine öğretmenliklerini etkili bir şekilde uyarlayabilmeleri için öğretmen adaylarını hazırlamak. 3. Öğretmen adaylarını etkili bir okul ortamına katkıda bulunacak anlayış ve tutumlara sahip profesyonel birer öğretmen olarak yetiştirmelerini sağlamak.

Türkiye'de de kaliteli öğretmen yetiştirmek amacıyla Okul Deneyimi uygulaması 1996-1997 öğretim yılında pilot uygulamalarla benimsenmiş ve 1998-1999 öğretim yılından itibaren de Okul Deneyimi uygulaması hizmet

öncesinde öğretmen yetiştirme programının önemli bir parçası olarak yürütülmeye başlanmıştır. Şu anda Türkiye’de Okul Deneyimi-I dersi İlköğretim Öğretmenliği programında ikinci yarıyıldan, Ortaöğretim Öğretmenliği programlarında ise sekizinci yarıyıldan yürütülmektedir. Okul Deneyimi-II ise İlköğretim Öğretmenliği programında yedinci yarıyıldan, Ortaöğretim Öğretmenliği programlarında ise dokuzuncu yarıyıldan yürütülmektedir. Bir tür Öğretmenlik Stajı olarak da bilinen “Öğretmenlik Uygulaması” ise her iki kademenin de son yarıyılında yürütülmektedir.

Öğretmenlerin daha iyi yetiştirilmesinden söz etmek ve bunda başarılı olmak isteniyorsa, her şeyden önce hizmet öncesi eğitim programlarının bilimsel olarak ele alınıp yürütülmesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, hizmet öncesinde öğretmen eğitiminin bir parçası olan Okul Deneyimi uygulamasına ilişkin öğretmen adaylarının algıları esas alınarak bu uygulamanın öğretmen adayı öğrencilere kazandırdığı yeterliklere ilişkin bir değerlendirmeye gidilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Farklı üniversitelerin Eğitim Fakültelerindeki Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde okumakta olan öğretmen adaylarının, uygulama yaptıkları okullara göre, Okul Deneyimi uygulamasının kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin algılarının nasıl olduğunu belirlemektir.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2002-2003 öğretim yılında, Dicle Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ndeki Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalındaki Okul Deneyimi uygulamalarına katılan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 276 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve İstatistiksel Analiz

Veri toplama aracının geliştirilmesinde ilgili literatürler taranmıştır (Aksu, 2000; Arı ve Kiraz, 1999; Kavcar, Silay, Çakır, ve Aygün, 1999; Korkmaz, ve

Akbaşlı, 2000). Veri toplama aracı, Oral ve Dağlı (1999) tarafından geliştirilen “okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterlikler” envanteri yeniden düzenlenerek geliştirilmiştir. Envanterin orijinal formu Okul Deneyimi uygulamasının pilot uygulama olarak başlatıldığı dönem için geliştirilmiş ve 24 ifadeden oluşmaktadır. Ancak bu araştırma için yeniden gözden geçirilen envanter 22 ifadeye indirgenmiştir. “Okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterlikler” envanterinin orijinal Cronbach Alpha katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu araştırma için yapılan analizde envanterin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

Veriler bilgisayar ortamında SPSS programı ile çözümlenmiş ve ortalama, standart sapma ve varyans analizinden (one-way) yararlanılarak yorumlanmıştır.

Veri toplama aracında yer alan yeterlik ifadeleri için “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)” ve “tamamen katılmıyorum (1)” dereceleri kullanılmıştır.

Aritmetik ortalamalar yorumlanırken, 1.00-1.80 arasındaki ortalama değerlerin “tamamen katılmıyorum”, 1.81-2.60 arasında bulunanların “katılmıyorum”, 2.61-3.40 arasındakilerin “kararsızım”, 4.41-4.20 arasındakilerin “katılıyorum” ve 4.21-5.00 arasında yer alanların ise “tamamen katılıyorum” derecede değer taşıdığı kabul edilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçenklere verilen en düşük değer olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki seri genişliğinin seçenek (düzey) sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

Bulgular

Okul Deneyimi uygulamasına katılan öğretmen adaylarının branşlarına göre, “okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere” ilişkin olarak verilerin ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin puanlarının ortalaması 4.05 ile 4.52 arasında değişmektedir. Öğretmen adaylarının ortalama puanları arasında gözlenen bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için varyans analizinden (one-way) yararlanılmıştır. Varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 1.
Öğretmen Adaylarının Okul Deneyiminin Kazandırdığı Mesleki Yeterliklere İlişkin Algılarının Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Okul Deneyimi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlköğretim Okulu	173	4,05	0,57
Genel Lise	93	4,18	0,48
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	10	4,52	0,47
Toplam	276	4,11	0,54

Tablo 2.
Okul Deneyiminin Kazandırdığı Mesleki Yeterliklere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar Arası	Kareler Toplamı	Serbeslik Derecesi	Kareler Ort.	F	Anlamlılık Düzeyi
Grup İçi	2.714	2	1.357	4.608	0.011
Toplam	80.417	273	0.295		
Toplam	83.132	275			

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının branşlarına göre, okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark ($p<0.05$) olduğu görülmektedir. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffé testinden yararlanılmıştır. Scheffé testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları okullara göre "okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere" ilişkin ortalamaları arasında gözlenen anlamlı fark, İlköğretim Okulları ile Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri arasında olduğu görülmektedir. Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde, İlköğretim Okullarında Okul Deneyimi uygulamasına katılan öğretmen adaylarının ortalama puanlarının (4.05) en düşük ve Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde Okul Deneyimi uygulamasına katılan

Tablo 3.
Okul Deneyiminin Kazandırdığı Mesleki Yeterliklere İlişkin Scheffé Testi Sonuçları

Uygulama Okulu	Ortalama Fark	Standart Sapma	Önem Düzeyi
İlköğretim Okulu	-0.12	0.06	.181
Genel Lise	-0.46*	0.17	.032
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	0.12	0.06	.181
Genel Lise	-0.33	0.18	.179
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	0.46*	0.17	.032
Genel Lise	0.33	0.18	.179

* $p<0,05$

öğretmen adaylarının ortalama puanlarının ise en yüksek (4.52) olduğu görülmektedir. Tablo 1'deki bulguların incelenmesinden de anlaşıldığı gibi, İlköğretim Okulları ve Genel Liselerde uygulamalara katılan öğretmen adaylarının, okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin algılarının "katılıyorum", Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde Okul Deneyimi uygulamasına katılan öğretmen adaylarının algılarının ise "tamamen katılıyorum" düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Genel olarak düşünüldüğünde ise araştırmaya katılan bütün öğretmen adaylarının 4.11 ağırlıklı ortalama ile okul deneyiminin "katılıyorum" derecesinde mesleki yeterlik kazandırdığı söylenebilir. Ancak İlköğretim Okullarında Okul Deneyimi uygulamasına katılan öğretmen adaylarının durumları araştırmanın bu sonuçlarına bakıldığında, yeniden gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde Okul Deneyimi uygulamasına katılan öğretmen adaylarının Okul deneyiminin kazandırdığı yeterliklere ilişkin algılarının "tamamen katılıyorum" düzeyinde çıkması anlamlı bir sonuçtur. Bunun nedenlerinden biri, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin diğer uygulama okullarına göre uygulama için gerekli ortama sahip olmalarıdır.

Sonuç ve Tartışma

Okul Deneyimi (I, II) uygulamalarının yeniden yapılanma çerçevesinde hizmet öncesi süreçte öğretmen

yetiştirirken uygulamaya daha fazla yer vermek amacıyla başlatılmış olduğu bilinmektedir. Okul Deneyimi uygulamasının temel amaçları arasında öğretmen adayının; okul örgütünü, öğrencileri ve sınıf ortamını tanıma, hizmet öncesinde öğrendiği bilgilerin uygulama biçimini yakından izleme, öğretmenlik mesleği hakkında önbilgilere sahip olma vb. özellikler yer almaktadır. 1998-1999 öğretim yılından itibaren başlatılan Okul Deneyimi uygulamasının öğretmen adaylarına ne derecede mesleki yeterlikler kazandırdığı bu bakımdan önem taşımaktadır. Bu araştırmanın en önemli amacı da Okul Deneyimi uygulamasının öğretmen adaylarına kazandırdığı yeterlikleri belirlemektir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, İlköğretim Okulları ile Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde uygulamalara katılan öğretmen adaylarının ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin lehine olan bu farkın, öğretmenlik mesleği ile ilgili verilen teorik bilgilerin alan ile ilgili bir ortamda, gerekli materyal ve rehberliğin sağlanması ile daha iyi uygulamaya dönüştüğü söylenebilir. Ayrıca İlköğretim Okullarında Okul Deneyimi uygulamasına katılan öğretmen adaylarının okul deneyiminin kazandırdığı mesleki yeterliklere ilişkin algılarının "katılıyorum" düzeyinde olması da bu uygulama okullarındaki okul deneyimi etkinliklerinin ortamı, uygulama okulu öğretmeni, uygulama okulu yönetimi ve diğer planlamalar bakımından yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Okul Deneyimi uygulamasının kazandırdığı yeterliklere ilişkin ortalama puanlar bir bütün olarak incelendiğinde şöyle bir sonuca ulaşılmıştır: Öğretmen adaylarının; (1) "Öğretmen adayının öğretmenlik heyecanını yenmesinde önemli rol oynar", (3) "Öğretmenlik uygulaması için ön hazırlık bilgileri pekiştirir", (4) "Öğretmen adayının, öğrencilerin çeşitli davranışlarına karşı nasıl davranacağı konusunda tecrübe kazandırır", (6) "Öğretmen adayının, öğretmenin okuldaki görev ve sorumluluklarının neler olduğunu yakından görmesine fırsat verir", (12) "Öğretmen adaylarının öğrencilerle iletişim kurmasına yardım eder", (13) "Öğrencilik hayatı ile öğretmenlik hayatı arasında köprü görevi görür" ve (15) "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uyum sağlamlarına yardımcı olur" yeterliklerine ilişkin algılarının "tamamen katılıyorum" derecesinde ve diğer yeterlik ifadelerine ilişkin algıları ise "katılıyorum" derecesindedir (Tablo 4).

Ayrıca öğretmen adaylarının (8) "Etkili bir okul atmosferine katkıda bulunacak anlayış ve tutumlara sahip profesyonel birer öğretmen olmaya fırsat verir" (3.76) ve (7) "Okulun örgütsel (kurumsal) yapısına, yönetimine, günlük rutin işlerine, kendi alanına alışkanlığı sağlar" (3.89) yeterliklerine ise "katılıyorum" düzeyinde katıldıkları saptanmıştır. Bu sonuçtan, Okul Deneyimi uygulamasının amacı ile paralellik taşıdığı anlaşılmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre, genel anlamda öğretmen adaylarına hizmet öncesinde mesleki yeterlikler kazandırmak gibi bir hedefi olan Okul Deneyimi uygulamasının amacına ulaştığı söylenebilir. Bununla beraber "katılıyorum" düzeyinde gerçekleştiği gözlenen bu yeterliklerin de "tamamen katılıyorum" düzeyinde gerçekleşmesi için uygun ortam hazırlanması gerektiği ileri sürülebilir. Bu bağlamda denilebilir ki İlköğretim ve Genel Liselerdeki yöneticilerin, öğretmen adaylarına daha fazla mesleki ve kişisel destek vermeye, öğretmen adaylarının eğitimi için ileri düzeyde uygun öğretim araç-gereç ve materyali sağlamaya, öğretmen adaylarına deneyim sahibi ve onlarla işbirliği içinde olabilecek öğretim kadrosunu oluşturmaya ve öğretmen adaylarının çalışmalarını düzenlemeye, gözlemlenmede ve değerlendirmede Eğitim Fakülteleri ile tam bir eşgüdümü oluşturabilecek bir yönetim yaklaşımını benimseyip gerçekleştirmeye çalışmaları Okul Deneyimi uygulamasını daha etkili hale getirebilir (Oral ve Dağlı 1999). Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi konusunda yapılmış olan birçok bağımsız çalışmada da fakülte-okul işbirliğinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlara dikkat çekilmiş ve hizmetiçi eğitim kurslarının iyileştirmelere neden olabileceği görüşüne yer verilmiştir (Azar, 2003; Harmandar ve diğerleri, 2000).

Çoğu meslekte olduğu gibi (örneğin tıpta intörlük/intern) öğretmenlik mesleğinde de öğretmen adayının mesleği icra etmeden önce mesleği yakından tanıması gerekir. Bunu sağlamanın en uygun şekli ise öğretmen adayının hizmet öncesinde öğretmenlik mesleğinin uygulandığı ortamlarda bulunması ve uygulamayı yakından gözlemleyip izlemesidir. Nitekim Andrews'in, uygulama çalışmalarının öğretmen adaylarına mesleki katkı sağladığına ilişkin görüşleri dikkat çekicidir. Bu katkılar; 1. Mesleki kararlara dayanak hazırlama, 2. Mesleki hazırlığı geliştirme, 3. Olgun

Tablo 4.

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyiminin Kazandırdığı Yeterliklere İlişkin Algıları

Yeterliklere İlişkin İfadeler	N	Ortalama	Standart Sapma
01. Öğretmen adayının öğretmenlik heyecanını yenmesinde önemli rol oynar.	276	4.37	.86
02. Öğretmen adayına bir okulda etkin olarak çalışmak için gerekli eğitimsel/öğretimsel beccriyi geliştirmede yardımcı olur.	276	4.10	.82
03. Öğretmenlik uygulaması için ön hazırlık bilgileri pekiştirir.	276	4.31	.76
04. Öğretmen adaylarının, öğrencilerin çeşitli davranışlarına karşı nasıl davranacakları konusunda tecrübe kazandırır.	276	4.27	.84
05. Öğretmen adaylarına, gelecekte karşılaşılabilecek eğitim-öğretim sorunlarını önceden kestirmek ve deneyimli öğretmenlerin bu sorunlara karşı nasıl bir tavır takındıklarını görmelerini sağlar.	276	4.16	.84
06. Öğretmen adayının, öğretmenin okuldaki görev ve sorumluluklarının neler olduğunu yakından görmesine fırsat verir.	275	4.24	.77
07. Okulun örgütsel (kurumsal) yapısına, yönetimine, günlük rutin işlerine, kendi alanına alışkanlığı sağlar.	275	3.89	.92
08. Etkili bir okul atmosferine katkıda bulunacak anlayış ve tutumlara sahip profesyonel birer öğretmen olmaya fırsat verir.	276	3.76	.95
09. Öğretmenlikte alan bilgisinin yanında, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve genel kültürün de önemli olduğunu görme fırsatı verir.	276	4.10	.83
10. Öğretmen adaylarının görev yapacakları okula uyum sağlamalarına yardımcı olur.	275	4.02	.96
11. Öğretmenlik yeterliliğine ilişkin güvenin artmasında etkili olur.	276	4.00	.94
12. Öğretmen adaylarının öğrencilerle iletişim kurmasına yardım eder.	275	4.26	.82
13. Öğrencilik hayatı ile öğretmenlik hayatı arasında köprü görevi görür.	275	4.23	.81
14. Öğretmen-yönetici, öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci ilişkilerini yakından izleme fırsatını sağlar.	275	4.18	.85
15. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uyum sağlamalarına yardımcı olur.	275	4.21	.76
16. Öğretmen adayına, eğitim-öğretime ilişkin kendi eksikliklerini görmesine olanak sağlar.	276	4.09	.94
17. Ders işleme yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olmayı sağlar.	273	4.16	.77
18. Öğretmen adayının kendi alanının öğretiminde gerekli olan profesyonel becerileri kazanmasına yardım eder.	275	4.02	.80
19. Öğrencilerin bireysel öğrenme ve gelişme ve öğrenciler arası farklılıklar konusunda deneyim sahibi olmayı sağlar.	276	4.11	.74
20. Okul Deneyimi uygulaması öğretmen adaylarına meslekî ve kişisel destek sağlar.	276	3.93	.91
21. Okul Deneyimi uygulaması öğretmen adaylarının eğitimi için uygun öğretim araç-gereçlerini ve okulun fiziksel ortamı hakkında bilgi ve beceri sağlar.	276	4.00	.83
22. Okul Deneyimi uygulaması farklı yaş gurupları ve konularla karşılaşacak öğretmen adayları için gerekli deneyimi sağlar.	276	4.08	.82

mesleki gayeler geliştirme, 4. Kuramlar ve kavramlarla ilgili anlayışlar geliştirme, 5. Kavram ve kuram anlayışını kuvvetlendirme, 6. Mesleki tekniklerin uygulanmasında beceriler geliştirme, 7. Sezgi ve muhakemeyi geliştirme, (Alkan, 1987, 10) şeklinde sıralanmaktadır. Bu bağlamda okul deneyiminin temel amacı da 1. Öğretmen adaylarında, eğitim gördükleri düzeyde öğretmenlik ve değerlendirme yapmak için gereken mesleki yeterliği oluşturmak, 2. Öğrencilerin yaş, yetenek, özel ihtiyaç ve

geçmiş birikimlerine öğretmenliklerini etkili bir şekilde uyarlayabilmeleri için öğretmen adaylarını hazırlamak, 3. Etkili bir okul ortamına katkıda bulunacak anlayış ve tutumlara sahip profesyonel bir öğretmen olabilmeleri için öğretmen adaylarını hazırlamak, (Sands, Özçelik ve Gardner, 1996: 2) şeklinde belirtilmektedir. Özet olarak denilebilir ki uygulama (öğretmenlik uygulaması/stajı ve okul deneyimi) çalışmalarının temel amacı, hizmet öncesinde öğretmen adaylarına mesleki bir yeterlilik

kazandırmaktır. Bu açıdan bakıldığında araştırmanın bulguları ile uygulama çalışmalarının amacı örtüşmektedir. Sonuç olarak, "Okul Deneyimi"nin yerinde bir uygulama olduğu ve bu çalışmaların daha etkili bir şekilde yürütülmesi için gereken çabanın sarf edilmesi gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aksu, M. B. (2000). Uygulamanın 2. yılında Okul Deneyimi-I dersinin değerlendirilmesi (İnönü Üniversitesi örneği). *Inönü Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 48-56.
- Alkan, C. (1987). *Öğretmenlik uygulamaları el kitabı*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Arı, A. & Kiraz, E. (1999). Okul deneyimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, *III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 307-310. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, Yaz 2003 (159).
- Brittingham, B., Sands, M., Özsoy, V. ve diğerleri. (1999). *Türkiye'de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon*, Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Büyükkaragöz, S. (1985). Öğretmen yetiştirme probleminin dünü, bugünü ve geleceği hakkında düşünceler. *Milli Eğitim ve Kültür*, 30-37. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kincal, R., Büyükkasap, E. & Kızılkaya, S. (2000). Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde okul deneyimi uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sonbahar 2003 (148).
- Kavcar, N., Sılay, İ., Çakır, M. & Aygün, M. (1999). Okul deneyimi dersi üzerine bir inceleme, *III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 285-289. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kınışoğlu, O. & Strokrocki, M. (1997). *Ortaöğretim sanat öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Korkmaz, İ. & Akbaşlı, S. (2000). Okul deneyimi I çalışmasının öğrenciler tarafından değerlendirilmesi, *Eğitim Araştırmaları*, 2, 1-3.
- Oğuzkan, F. (1993). Orta dereceli okul öğretmenlerinin yetiştirilmesi. *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*, 595-623. İstanbul: İstanbul Milli Eğitim Basımevi.
- Oral, B. & Dağlı, A. (1999). Öğretmen adaylarının okul deneyimine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 24 (254), 18-24.
- Özdemir, M. (1998). Öğretmen yetiştirme reformu. *Milli Eğitim Dergisi*, 137, 59-60.
- Sands, M., Özçelik, D. A. & Gardner, B. (1996). *Okullardaki çalışmalar (ortaöğretim)*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Deneme Basımı.
- Selçuk, Z. (2001). *Okul deneyimi ve uygulama, öğretmen ve öğrenci davranışlarının gözlenmesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Geliş	16 Aralık 2003
İnceleme	20 Eylül 2004
Düzeltilme	23 Mart 2005
Kabul	28 Mart 2005